

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про професійно-технічну освіту

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 1998, N 32, ст.215)

(Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 652-XIV ([652-14](#)) від [13.05.99](#), ВВР, 1999, N 26, ст.218
N 860-IV ([860-15](#)) від [22.05.2003](#), ВВР, 2003, N 37, ст.300
N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#), ВВР, 2004, N 8, ст.67
N 1344-IV ([1344-15](#)) від [27.11.2003](#), ВВР, 2004, N 17-18, ст.250)

(У тексті Закону слова "Міністерство економіки України" в усіх відмінках замінено словами "центральный орган виконавчої влади з питань економічної політики" у відповідному відмінку згідно із Законом N 860-IV ([860-15](#)) від [22.05.2003](#))

Цей Закон визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи професійно-технічної освіти, створення умов для професійної самореалізації особистості та забезпечення потреб суспільства і держави у кваліфікованих робітниках.

Р о з д і л І

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Законодавство України про професійно-технічну освіту

Законодавство України про професійно-технічну освіту базується на Конституції України ([254к/96-ВР](#)) і складається з Закону України "Про освіту" ([1060-12](#)), цього Закону та інших нормативно-правових актів.

Законодавство України в галузі професійно-технічної освіти обов'язкове для застосування на території України незалежно від форм власності та підпорядкування закладів і установ професійно-технічної освіти.

Стаття 2. Завдання Закону України "Про професійно-технічну освіту"

Завданням цього Закону є регулювання суспільних відносин в галузі професійно-технічної освіти з метою:

забезпечення громадянам України, а також іноземцям та особам без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, права на здобуття професійно-технічної освіти відповідно до їх покликань, інтересів і здібностей, перепідготовку та підвищення кваліфікації;

задоволення потреб економіки країни у кваліфікованих і конкурентоспроможних на ринку праці робітниках;

сприяння в реалізації державної політики зайнятості населення;

забезпечення необхідних умов функціонування і розвитку установ професійно-технічної освіти та професійно-технічних навчальних закладів різних форм власності та підпорядкування.

Стаття 3. Професійно-технічна освіта

(Назва статті 3 в редакції Закону N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Професійно-технічна освіта є складовою системи освіти України. Професійно-технічна освіта є комплексом педагогічних та організаційно-управлінських заходів, спрямованих на забезпечення оволодіння громадянами знаннями, уміннями і навичками в обраній ними галузі професійної діяльності, розвиток компетентності та професіоналізму, виховання загальної і професійної культури. Професійно-технічна освіта здобувається у професійно-технічних навчальних закладах. (Частина перша статті 3 в редакції Закону N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Професійно-технічне навчання - складова професійно-технічної освіти. Професійно-технічне навчання передбачає формування у громадян професійних умінь і навичок, необхідних для виконання певної роботи чи групи робіт, і може здійснюватися у професійно-технічних навчальних закладах, а також шляхом індивідуального чи курсового навчання на виробництві, у сфері послуг. (Частина друга статті 3 в редакції Закону N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Професійно-технічна освіта забезпечує здобуття громадянами професії відповідно до їх покликань, інтересів, здібностей, а також допрофесійну підготовку, перепідготовку, підвищення їх кваліфікації. (Частина третя статті 3 в редакції Закону N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Допрофесійна підготовка - це здобуття початкових професійних знань, умінь особами, які раніше не мали робітничої професії. (Статтю 3 доповнено частиною четвертою згідно із Законом N 1158-IV([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Первинна професійна підготовка - це здобуття професійно-технічної освіти особами, які раніше не мали робітничої професії, або спеціальності іншого освітньо-кваліфікаційного рівня, що забезпечує відповідний рівень професійної кваліфікації, необхідний для продуктивної професійної діяльності. (Частина п'ята статті 3 в редакції Закону N 1158-IV([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Перепідготовка робітників - це професійно-технічне навчання, спрямоване на оволодіння іншою професією робітниками, які здобули первинну професійну підготовку.

Підвищення кваліфікації робітників - це професійно-технічне навчання робітників, що дає можливість розширювати і поглиблювати раніше здобуті професійні знання, уміння і навички на рівні вимог виробництва чи сфери послуг.

Стаття 4. Система професійно-технічної освіти

Система професійно-технічної освіти складається з професійно-технічних навчальних закладів незалежно від форм власності та підпорядкування, що проводять діяльність у галузі професійно-технічної освіти, навчально-методичних, науково-методичних, наукових, навчально-виробничих, навчально-комерційних, видавничо-поліграфічних, культурно-освітніх, фізкультурно-оздоровчих, обчислювальних та інших підприємств, установ, організацій та органів управління ними, що здійснюють або забезпечують підготовку кваліфікованих робітників.

(Стаття 4 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Стаття 5. Право на здобуття професійно-технічної освіти

Громадяни України мають рівні права на здобуття професійно-технічної освіти відповідно до своїх здібностей і нахилів. Обмеження допускаються за медичними та віковими показниками, а також показниками професійної придатності, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

Професійно-технічна освіта здобувається громадянами України в державних і комунальних професійно-технічних навчальних закладах безоплатно, за рахунок держави, а у державних та комунальних акредитованих вищих професійно-технічних навчальних училищах та центрах професійної освіти - у межах державного замовлення безоплатно, на конкурсній основі. (Частина друга статті 5 в редакції Закону N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються правом на здобуття професійно-технічної освіти нарівні з громадянами України.

Інші іноземці оплачують своє навчання, якщо інше не передбачене законодавством або міжнародними договорами України.

Громадяни, які мають базову загальну середню освіту, можуть одночасно із набуттям професії здобувати повну загальну середню освіту у професійно-технічному навчальному закладі або в іншому навчальному закладі.

Громадяни, які за станом здоров'я, сімейними обставинами, а також з інших поважних причин не можуть одночасно із набуттям професії здобувати повну загальну середню освіту або не мають базової загальної середньої освіти, а також ті, які потребують соціальної допомоги і реабілітації, можуть здобувати робітничу кваліфікацію з професій, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України. (Частина шоста статті 5 в редакції Закону N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Р о з д і л І І

УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Стаття 6. Органи державного управління професійно-технічною освітою

До державних органів управління професійно-технічною освітою належать:

спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти;

міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані професійно-технічні навчальні заклади;

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації та створені ними органи управління професійно-технічною освітою;

міжгалузева рада з професійно-технічної освіти.

Стаття 7. Повноваження спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти

До повноважень спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти належать:

організація здійснення державної політики в галузі професійно-технічної освіти;

визначення перспектив та напрямів розвитку професійно-технічної освіти;

розробка проектів законів, державного переліку професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах, визначення державних стандартів професійно-технічної освіти, типових навчальних планів і типових навчальних програм та інших нормативно-правових актів щодо функціонування та розвитку професійно-технічної освіти;

створення, реорганізація, ліквідація державних професійно-технічних навчальних закладів;

ліцензування та атестація професійно-технічних навчальних закладів на право здійснення освітньої діяльності, ліцензування підприємств, організацій та установ незалежно від форм власності та підпорядкування на право здійснення професійно-технічного навчання на виробництві; (Абзац шостий частини першої статті 7 в редакції Закону N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

визначення на основі державного замовлення та потреб ринку праці обсягів підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації у професійно-технічних навчальних закладах кваліфікованих робітників;

здійснення державного інспектування професійно-технічних навчальних закладів, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та підпорядкування щодо рівня професійно-технічної освіти;

організація та здійснення контролю за дотриманням законів та інших нормативно-правових актів щодо соціального захисту працівників, учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів;

управління державним майном, що перебуває у користуванні підпорядкованих йому професійно-технічних навчальних закладів у порядку, встановленому законодавством;

організація інформаційного забезпечення та статистичного обліку в галузі професійно-технічної освіти;

організація науково-методичного забезпечення професійно-технічної освіти, впровадження у навчально-виробничий процес досягнень науки, техніки, нових технологій, передового досвіду та інноваційних педагогічних технологій; (Абзац дванадцятий частини першої статті 7 в редакції Закону N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

визначення нормативів та здійснення матеріально-технічного, фінансового забезпечення підпорядкованих йому професійно-технічних навчальних закладів;

розробка типових правил прийому до професійно-технічних навчальних закладів незалежно від форм власності та підпорядкування;

формування стратегічних напрямів розвитку професійно-технічної освіти, забезпечення взаємодії з іншими галузями освіти; (Частину першу статті 7 доповнено абзацом згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

забезпечення контролю за дотриманням вимог щодо якості професійно-технічної освіти. (Частину першу статті 7 доповнено абзацом згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Акти спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти, прийняті в межах його повноважень, є обов'язковими для міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, яким підпорядковані професійно-технічні навчальні заклади, Автономної Республіки Крим, обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій та створених ними органів управління професійно-технічною освітою, установ професійно-технічної освіти, професійно-технічних навчальних закладів, а також для підприємств, організацій, що забезпечують або здійснюють функції з підготовки кваліфікованих робітників,

незалежно від форм власності та підпорядкування.

Інші повноваження спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти визначаються положенням про нього, що затверджується у встановленому порядку.

Стаття 8. Повноваження міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, яким підпорядковані професійно-технічні навчальні заклади

До повноважень міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, яким підпорядковані професійно-технічні навчальні заклади, належать:

організація здійснення державної політики в галузі професійно-технічної освіти у підпорядкованих професійно-технічних навчальних закладах;

визначення перспектив та напрямів розвитку підпорядкованих професійно-технічних навчальних закладів;

створення, реорганізація, ліквідація підпорядкованих професійно-технічних навчальних закладів у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

визначення обсягів підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітників у підпорядкованих професійно-технічних навчальних закладах;

організація та здійснення контролю за дотриманням законів та інших нормативно-правових актів щодо соціального захисту працівників, учнів, слухачів у підпорядкованих професійно-технічних навчальних закладах;

розпорядження державним майном, що перебуває у користуванні підпорядкованих професійно-технічних навчальних закладів;

організація інформаційного забезпечення та статистичного обліку, науково-методичного забезпечення, впровадження у навчально-виробничий процес досягнень науки, техніки, нових технологій, передового досвіду та інноваційних педагогічних технологій у підпорядкованих професійно-технічних навчальних закладах; (Абзац восьмий частини першої статті 8 в редакції Закону N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

здійснення матеріально-технічного, фінансового забезпечення підпорядкованих професійно-технічних навчальних закладів, організація роботи з професійної орієнтації, професійних консультацій, професійного добору.

Інші повноваження міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, яким підпорядковані професійно-технічні навчальні заклади, визначаються положеннями про них, що затверджуються у встановленому порядку.

Стаття 9. Повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у галузі управління професійно-технічною освітою

До повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у галузі управління професійно-технічною освітою належать:

створення відповідно республіканського, обласних, Київського та Севастопольського міських органів управління професійно-технічною освітою, міжгалузевих рад з професійно-технічної освіти; (Абзац другий частини першої статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

організація здійснення державної політики в галузі професійно-технічної освіти, забезпечення виконання навчальними закладами, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності та підпорядкування законів та інших нормативно-правових актів щодо професійно-технічної освіти на відповідній території;

здійснення контролю за дотриманням вимог державних стандартів професійно-технічної освіти професійно-технічними навчальними закладами, підприємствами, установами, організаціями та громадянами, що мають державну ліцензію на здійснення такої діяльності;

загальне управління навчально-виробничою, навчально-виховною, навчально-методичною, фінансово-економічною, господарською діяльністю державних професійно-технічних навчальних закладів, консультування, подання методичної допомоги навчальним закладам інших форм власності та підпорядкування;

проведення ліцензійної та атестаційної експертизи професійно-технічних навчальних закладів, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та підпорядкування, що провадять діяльність у галузі професійно-технічної освіти;

визначення за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти обсягів підготовки кваліфікованих робітників відповідно до потреб ринку праці, сприяння працевлаштуванню випускників професійно-технічних навчальних закладів; (Абзац сьомий частини першої статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003)

організація навчально-методичного забезпечення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітників, інформаційного забезпечення та статистичного обліку в професійно-технічних навчальних закладах;

організація роботи з професійної орієнтації, професійних консультацій, професійного добору;

організація та здійснення контролю за дотриманням законів та інших нормативно-правових актів щодо соціального захисту працівників, учнів, слухачів системи професійно-технічної освіти на відповідній території;

інші повноваження, що можуть бути делеговані спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти.

Положення про республіканський Автономної Республіки Крим, обласні, Київський та Севастопольський міські органи управління професійно-технічною освітою затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 10. Міжгалузева рада з професійно-технічної освіти

Міжгалузева рада з професійно-технічної освіти є координаційним органом з питань визначення та впровадження державної політики в галузі професійно-технічної освіти.

Склад міжгалузевої ради з професійно-технічної освіти та її повноваження визначаються Кабінетом Міністрів України. На регіональному рівні міжгалузеву раду з професійно-технічної освіти очолює заступник Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим та заступники обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій. (Частина друга статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003)

Стаття 11. Нормативно-правові акти в галузі професійно-технічної освіти

Нормативно-правові акти в галузі професійно-технічної освіти розробляються для забезпечення реалізації державної політики у цій галузі.

(Стаття 11 в редакції Закону N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Стаття 12. Форми професійно-технічної освіти

Професійно-технічна освіта здійснюється у професійно-технічних навчальних закладах за денною, вечірньою (змінною), очно-заочною, дистанційною, екстернатною формами навчання, з відривом і без відриву від виробництва та за індивідуальними навчальними планами.

(Стаття 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Стаття 13. Ступеневість професійно-технічної освіти

Ступеневість професійно-технічної освіти громадян визначається у професійно-технічних навчальних закладах відповідними рівнями кваліфікації і складністю професій та освітньо-кваліфікаційним рівнем. (Частина перша статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Кожний ступінь навчання у професійно-технічному навчальному закладі має теоретичну і практичну завершеність і підтверджується присвоєнням випускникам (учням) освітньо-кваліфікаційних рівнів "кваліфікований робітник", "молодший спеціаліст" згідно з набутими професійними знаннями, уміннями і навичками. (Частина друга статті 13 в редакції N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Положення про ступеневу професійно-технічну освіту затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 14. Прийом громадян до професійно-технічних навчальних закладів

Прийом громадян до професійно-технічних навчальних закладів здійснюється в порядку, встановленому навчальним закладом на підставі типових правил прийому до професійно-технічних навчальних закладів, що затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти.

Стаття 15. Освітньо-кваліфікаційні рівні професійно-технічної освіти

Випускнику професійно-технічного навчального закладу, який успішно пройшов кваліфікаційну атестацію, присвоюється освітньо-кваліфікаційний рівень "кваліфікований робітник" з набутої професії відповідного розряду (категорії). (Частина перша статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Випускнику, який закінчив відповідний курс навчання в акредитованому вищому професійному училищі, центрі професійно-технічної освіти певного рівня акредитації, може присвоюватись освітньо-кваліфікаційний рівень "молодший спеціаліст". (Частина друга статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Стаття 16. Документи про професійно-технічну освіту

Випускнику професійно-технічного навчального закладу, якому присвоєно освітньо-кваліфікаційний рівень "кваліфікований робітник", видається диплом, зразок якого затверджується Кабінетом Міністрів України. (Частина перша статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Випускнику професійно-технічного навчального закладу, який здобув повну загальну середню освіту, видається відповідний документ про середню освіту встановленого зразка.

Особі, яка опанувала курс професійно-технічного навчання і успішно пройшла кваліфікаційну атестацію, видається свідоцтво про присвоєння або підвищення робітничої кваліфікації, зразок якого затверджується Кабінетом Міністрів України.

Випускнику вищого професійного училища та центру професійно-технічної освіти, якому присвоєно кваліфікацію "молодший спеціаліст", видається диплом, зразок якого затверджується Кабінетом Міністрів України. (Частина четверта статті 16 в редакції Закону N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Виготовлення документів про освіту, зазначених у цій статті, здійснюється за рахунок видатків Державного бюджету України на освіту. (Статтю 16 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом N 652-XIV ([652-14](#)) від [13.05.99](#))

(Установити, що у 2004 році положення і норми, передбачені частиною п'ятою статті 16 реалізуються в розмірах і порядку, визначених Кабінетом Міністрів України, в межах видатків, врахованих у розрахунках до Державного бюджету України та місцевих бюджетів на 2004 рік згідно із Законом N 1344-IV ([1344-15](#)) від [27.11.2003](#))

Р о з д і л III

ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ

Стаття 17. Визначення професійно-технічного навчального закладу

Професійно-технічний навчальний заклад - це заклад освіти, що забезпечує реалізацію потреб громадян у професійно-технічній освіті, оволодінні робітничими професіями, спеціальностями, кваліфікацією відповідно до їх інтересів, здібностей, стану здоров'я.

Стаття 18. Типи професійно-технічних навчальних закладів

До професійно-технічних навчальних закладів належать:

професійно-технічне училище відповідного профілю;

професійне училище соціальної реабілітації;

вище професійне училище;

професійний ліцей;

професійний ліцей відповідного профілю;

професійно-художнє училище;

художнє професійно-технічне училище;

вище художнє професійно-технічне училище;
училище-агрофірма;
вище училище-агрофірма;
училище-завод;
центр професійно-технічної освіти;
центр професійної освіти;
навчально-виробничий центр;
центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів;
навчально-курсний комбінат;
навчальний центр;

інші типи навчальних закладів, що надають професійно-технічну освіту або здійснюють професійно-технічне навчання.
(Стаття 18 в редакції Закону N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Стаття 19. Умови та порядок створення професійно-технічного навчального закладу

Професійно-технічний навчальний заклад створюється відповідно до соціально-економічних потреб держави чи окремого регіону за наявності необхідної матеріально-технічної і навчально-методичної бази, відповідних педагогічних працівників.

Потреба у професійно-технічних навчальних закладах визначається Кабінетом Міністрів України, а їх мережа - спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти за пропозиціями міністерств та інших центральних і місцевих органів виконавчої влади.

Порядок створення, реорганізації та ліквідації професійно-технічних навчальних закладів встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Професійно-технічні навчальні заклади незалежно від форм власності та підпорядкування розпочинають діяльність, пов'язану з підготовкою кваліфікованих робітників та наданням інших освітніх послуг, після отримання ліцензії. Ліцензія видається у порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 20. Засновники професійно-технічних навчальних закладів

Засновниками професійно-технічних навчальних закладів можуть бути:

центральні та місцеві органи виконавчої влади;
підприємства, установи, організації та їх об'єднання незалежно від форм власності та підпорядкування;
громадяни України.

Професійно-технічні навчальні заклади можуть бути засновані спільно з іноземними фірмами, установами, організаціями та іноземцями, якщо це не суперечить законодавству.

Стаття 21. Статус професійно-технічного навчального закладу

Професійно-технічний навчальний заклад, що має статус юридичної особи, діє на підставі статуту, може мати філії, відділення, навчально-виробничі, навчально-комерційні, видавничо-поліграфічні, соціально-культурні, спортивно-оздоровчі та інші підрозділи.

Статут професійно-технічного навчального закладу розробляється навчальним закладом, його засновником і затверджується:

спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти стосовно підпорядкованих йому професійно-технічних навчальних закладів, заснованих на державній власності;

міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, яким підпорядковані професійно-технічні навчальні заклади, засновані на державній власності, за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти;

місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування стосовно професійно-технічних навчальних закладів, заснованих на інших (крім державної) формах власності, за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти.

Професійно-технічні навчальні заклади можуть утворювати в установленому порядку разом з вищими навчальними закладами, підприємствами, установами, організаціями навчально-виробничі комплекси, входити до асоціацій та інших об'єднань юридичних осіб.

Стаття 22. Основні повноваження та напрями діяльності професійно-технічного навчального закладу

До основних повноважень та напрямів діяльності професійно-технічного навчального закладу належать:

організація навчально-виховного процесу, вибір форм та методів навчання;

навчально-виробнича, навчально-виховна, навчально-методична, фінансово-господарська та виробничо-комерційна діяльність;

розробка робочих навчальних планів з професій та робочих навчальних програм з навчальних предметів на основі типових навчальних планів і типових навчальних програм, визначення регіонального компоненту змісту професійно-технічної освіти, які затверджуються в установленому порядку;

розробка правил прийому учнів до навчального закладу на основі типових правил прийому;

формування разом з органами управління професійно-технічною освітою планів прийому учнів, слухачів з урахуванням державного замовлення, потреб ринку праці та потреб громадян у професійно-технічній освіті і замовлень підприємств, установ, організацій;

організація харчування, матеріальне забезпечення та побутове обслуговування учнів;

атестація педагогічних працівників;

організація стажування педагогічних працівників на підприємствах, в установах, організаціях;

здійснення професійного навчання незайнятого населення;

організація виробничого навчання учнів, слухачів на підприємствах, в установах та організаціях;

забезпечення заходів з охорони праці учнів, слухачів, працівників;

матеріально-технічне забезпечення навчально-виховного процесу;

визначення структури і штатного розпису з урахуванням встановленого фонду заробітної плати; забезпечення якості професійного навчання та виховання учнів.

Стаття 23. Органи громадського самоврядування професійно-технічного навчального закладу

Вищим колегіальним органом громадського самоврядування професійно-технічного навчального закладу є загальні збори (конференція) колективу навчального закладу, які вирішують у межах своїх повноважень питання навчально-виробничої, навчально-виховної, навчально-методичної, економічної і фінансово-господарської діяльності навчального закладу, визначення та рекомендації щодо кандидатур на посаду директора професійно-технічного навчального закладу.

Рішення загальних зборів (конференції) колективу навчального закладу мають дорадчий характер.

У професійно-технічних навчальних закладах можуть утворюватися й інші органи громадського самоврядування. (Статтю 23 доповнено частиною третьою згідно із Законом N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003)

Стаття 24. Керівник професійно-технічного навчального закладу

Керівництво діяльністю державного професійно-технічного навчального закладу здійснює директор, якого призначає спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані професійно-технічні навчальні заклади.

Директор державного професійно-технічного навчального закладу призначається на посаду за результатами конкурсу шляхом укладення з ним трудового договору (контракту) спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти, міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, яким підпорядковані професійно-технічні навчальні заклади. Порядок призначення директора на посаду та звільнення з неї здійснюється відповідно з законодавством.

Керівник професійно-технічного навчального закладу іншої форми власності призначається засновником.

Директор державного професійно-технічного навчального закладу:

організує навчально-виробничий, навчально-виховний процес, забезпечує створення необхідних умов для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітників;

діє від імені навчального закладу;

у встановленому порядку персонально відповідає за результати діяльності навчального закладу;

приймає на посади та звільняє з посад працівників закладу, затверджує відповідно до кваліфікаційних характеристик їхні посадові обов'язки, формує педагогічний колектив;

створює необхідні умови для творчості педагогічних працівників, учнів і слухачів, для використання і впровадження ними прогресивних форм і методів навчання, розвитку інноваційної діяльності, проведення педагогічних експериментів;

видає у межах своєї компетенції накази і розпорядження, заохочує працівників, учнів і слухачів та застосовує передбачені

законодавством стягнення;

затверджує в межах наявного фонду заробітної плати штатний розпис і чисельність працівників навчального закладу;

встановлює премії і доплати до посадових окладів і ставок заробітної плати працівників навчального закладу за конкретні результати праці;

забезпечує безпечні і нешкідливі умови навчання, праці і виховання;

разом із замовниками робітничих кадрів забезпечує учнів під час виробничого навчання та виробничої практики на виробництві спеціальним одягом та засобами індивідуального захисту. (Частина четверту статті 24 доповнено абзацом згідно із Законом N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003)

Органи управління професійно-технічною освітою можуть делегувати директору державного професійно-технічного навчального закладу інші повноваження.

Директор державного професійно-технічного навчального закладу щорічно звітує перед загальними зборами (конференцією) колективу навчального закладу.

Порядок керівництва професійно-технічним навчальним закладом іншої форми власності визначає засновник.

Р о з д і л І V

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Стаття 25. Форми організації навчального процесу

Професійно-технічна освіта може включати природничо-математичну, гуманітарну, фізичну, загальнотехнічну, професійно-теоретичну і професійно-практичну підготовку.

Природничо-математична, гуманітарна, загальнотехнічна, професійно-теоретична підготовка здійснюється в спеціалізованих навчальних кабінетах, аудиторіях, лабораторіях і провадиться у таких формах:

різні типи уроків, лекція, теоретичний семінар, практичний семінар, лабораторно-практичне заняття тощо;

індивідуальне заняття учнів, слухачів;

виконання учнями, слухачами індивідуальних завдань (реферат, розрахункова робота, курсовий проект, випускна та проміжна етапна кваліфікаційна робота, дипломний проект);

навчальна екскурсія;

інші форми організації теоретичного навчання.

Фізична підготовка проводиться у спеціальних приміщеннях, спортивних залах, на спортивних майданчиках, стадіонах у формі уроку фізичного виховання та в позаурочний час у спортивних секціях.

Професійно-практична підготовка проводиться у навчальних майстернях, на полігонах, на тренажерах, автодромах, трактородромах, у навчально-виробничих підрозділах, навчальних господарствах, а також на робочих місцях на виробництві чи в сфері послуг у таких формах:

урок виробничого навчання в навчальному закладі;

урок виробничого навчання на виробництві чи в сфері послуг;

виробнича практика на робочих місцях на виробництві чи в

сфері послуг;

переддипломна (передвипускна) практика на виробництві чи в сфері послуг;

інші форми професійної практичної підготовки.

Професійно-практична підготовка учнів, слухачів здійснюється у тісному поєднанні з виготовленням корисної продукції, наданням послуг, що оплачуються згідно з законодавством.

Стаття 26. Контроль знань, умінь та навичок учнів, слухачів, їх кваліфікаційна атестація

Професійно-технічні навчальні заклади, органи управління освітою, засновники здійснюють поточний, тематичний, проміжний і вихідний контроль знань, умінь та навичок учнів, слухачів, їх кваліфікаційну атестацію. (Частина перша статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Поточний контроль передбачає:
поурочне опитування учнів, слухачів;
контрольні та перевірні роботи;

(Абзац четвертий частини другої статті 26 виключено на підставі Закону N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

інші форми контролю, що не суперечать етичним та методико-педагогічним нормам.

Тематичний контроль передбачає тематичне опитування або тестування учнів, слухачів. (Статтю 26 доповнено частиною третьою згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Педагогічні працівники, органи управління освітою, засновники самостійно обирають форми поточного та тематичного контролю знань, умінь та навичок учнів, слухачів. (Частина четверта статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Проміжний контроль передбачає:

семестрові заліки;

семестрову атестацію;

річні підсумкові заліки;

річну підсумкову атестацію;

кваліфікаційну атестацію;

індивідуальні завдання учням, слухачам.

(Частина п'ята статті 26 в редакції Закону N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Форми та періодичність проміжного контролю визначаються навчальним планом.

Дотримання зазначених у навчальному плані конкретних форм проміжного контролю та їх періодичності є обов'язковим.

Вихідний контроль передбачає державну кваліфікаційну атестацію, яка включає:

кваліфікаційну пробну роботу, що відповідає певним вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника професійно-технічного навчального закладу відповідного атестаційного рівня;

захист дипломної роботи, проекту чи творчої роботи, що їх замінює.

(Частина восьма статті 26 в редакції Закону N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Форми та періодичність вихідного контролю визначаються навчальним планом.

Дотримання зазначених у навчальному плані конкретних форм вихідного контролю, їх періодичності є обов'язковим.

Кваліфікаційна атестація учнів, слухачів здійснюється професійно-технічним навчальним закладом з участю представників підприємств, установ, організацій - замовників підготовки кадрів після кожного ступеня навчання та після закінчення повного курсу навчання.

Результатом кваліфікаційної атестації є присвоєння учням, слухачам кваліфікації відповідного рівня, про що вноситься запис у документ про професійно-технічну освіту.

Порядок кваліфікаційної атестації учнів, слухачів та присвоєння їм кваліфікації визначається Міністерством праці та соціальної політики України за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти.

Стаття 27. Навчальний та канікулярний час учня, слухача

Навчальний час учня, слухача визначається обліковими одиницями часу, передбаченого для виконання навчальних програм професійно-технічної освіти.

Обліковими одиницями навчального часу є:

академічна година тривалістю 45 хвилин;

урок виробничого навчання, тривалість якого не перевищує 6 академічних годин;

навчальний день, тривалість якого не перевищує 8 академічних годин;

навчальний тиждень, тривалість якого не перевищує 36 академічних годин;

навчальний семестр, тривалість якого визначається навчальним планом;

навчальний рік, тривалість якого не перевищує 40 навчальних тижнів.

Навчальний (робочий) час учня, слухача в період проходження виробничої та передвипускної (переддипломної) практики встановлюється залежно від режиму роботи підприємства, установи, організації згідно з законодавством.

Відвідування занять учнями, слухачами професійно-технічних навчальних закладів є обов'язковим.

Відволікати учнів, слухачів від участі у навчальному процесі забороняється, крім випадків, передбачених рішенням Кабінету Міністрів України.

Якщо тривалість навчання у професійно-технічних навчальних закладах перевищує 10 календарних місяців, для учнів встановлюються канікули, термін яких визначає спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти.

Стаття 28. Робочий час педагогічного працівника

Робочий час викладача, майстра виробничого навчання, інструктора виробничого навчання професійно-технічного навчального закладу визначається згідно з обсягом навчального навантаження та позаурочної навчально-методичної, організаційної та виховної роботи серед учнів, слухачів.

Граничні обсяги навчального навантаження та позаурочної навчально-методичної, організаційної та виховної роботи у професійно-технічних навчальних закладах визначає спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти за погодженням з центральним органом виконавчої влади з питань економічної політики, Міністерством фінансів України, Міністерством праці та соціальної політики України.

Оплата позаурочної навчально-методичної, організаційної та виховної роботи викладача, майстра виробничого навчання, інструктора виробничого навчання є складовою системи оплати навчальної роботи.

Робочий час інших педагогічних працівників встановлюється залежно від режиму роботи навчального закладу та відповідно до законодавства.

Стаття 29. Участь підприємств, установ, організацій у здійсненні професійно-технічної освіти

Підприємства, установи, організації незалежно від форм власності зобов'язані надавати учням, слухачам професійно-технічних навчальних закладів оплачувані робочі місця або навчально-виробничі ділянки для проходження виробничого навчання чи виробничої практики. Порядок надання робочих місць визначається Кабінетом Міністрів України. (Частина перша статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Керівники підприємств, установ, організацій несуть відповідальність за забезпечення належних умов праці та оплати праці учнів, слухачів на виробництві, дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії. (Частина друга статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Учні, слухачі професійно-технічних навчальних закладів під час виробничого навчання і виробничої практики на виробництві виконують роботи відповідно до навчальних планів і програм.

Підприємства, установи, організації - замовники підготовки кваліфікованих робітників зобов'язані відповідно до укладених угод перераховувати кошти на зміцнення навчально-виробничої бази, безоплатно передавати для навчальних цілей професійно-технічним навчальним закладам приміщення, споруди, обладнання, техніку, інструменти, матеріали, енергоносії, науково-технічну інформацію, нові технології виробництва тощо, надавати консультаційну технічну і технологічну допомогу та можливість стажування на виробництві

викладачам, майстрам виробничого навчання, інструкторам виробничого навчання, проводити роботу з професійної орієнтації молоді. (Частина четверта статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Стаття 29-1. Науково-методичне забезпечення професійно-технічних навчальних закладів

Науково-методичне забезпечення професійно-технічних навчальних закладів здійснюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, Національною академією наук України, галузевими академіями наук, науково-методичними та навчально-методичними установами, вищими навчальними закладами та закладами післядипломної освіти (Закон доповнено статтею 29-1 згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Р о з д і л V

ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Стаття 30. Загальні положення

Зміст професійно-технічної освіти зумовлюється суспільними вимогами до рівня кваліфікації робітничих кадрів і визначається державними стандартами професійно-технічної освіти з кожної професії для підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах, зазначених у державному переліку професій.

Стаття 31. Державний перелік професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах

Державний перелік професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах є нормативно-правовим актом про організацію професійно-технічної освіти, який визначає:

код, назву професії та напрями спеціалізації;
вимоги щодо освітнього рівня вступника до професійно-технічного навчального закладу;
планований рівень професійної кваліфікації випускника;
термін навчання;
обмеження з професії за статтю;
обмеження з професії за віком вступника до професійно-технічного навчального закладу;
обмеження з професії за медичними показаннями професійної придатності учня, слухача.

Державний перелік професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах розробляється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти і затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 32. Державні стандарти професійно-технічної освіти

Державний стандарт професійно-технічної освіти - це сукупність державних вимог до змісту професійно-технічної освіти, рівня кваліфікації випускника професійно-технічного навчального закладу, основних обов'язкових засобів навчання та освітнього рівня вступників.

Державні стандарти професійно-технічної освіти включають: освітньо-кваліфікаційні характеристики випускника; (Абзац другий частини другої статті 32 в редакції Закону N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003)

типів навчальних планів підготовки кваліфікованих робітників; типів навчальних програм з навчальних предметів, передбачених навчальними планами, та з професійно-практичної підготовки; (Абзац четвертий частини другої статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003) перелік основних обов'язкових засобів навчання; систему контролю знань, умінь і навичок учнів, слухачів та критерії їх кваліфікаційної атестації.

Державний стандарт професійно-технічної освіти розробляється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти і затверджується Кабінетом Міністрів України. (Частина третя статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003)

Державні стандарти з конкретних професій розробляються і затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері праці та соціальної політики. (Статтю 32 доповнено частиною четвертою згідно із Законом N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003)

Стаття 33. Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного навчального закладу

Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного навчального закладу - це сукупність вимог, що визначають його професійні знання, уміння та навички, що розробляється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти на основі кваліфікаційних характеристик професій.

(Стаття 33 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003)

Стаття 34. Навчальний план, навчальна програма

Навчальний план підготовки кваліфікованого робітника - це документ, що визначає освітній рівень вступника, цілі навчання, перелік обов'язкових навчальних предметів, механізм міжпредметних зв'язків, форми, періодичність, терміни контролю знань, умінь і навичок учнів, слухачів, їх кваліфікаційної атестації, вимоги до основних обов'язкових засобів навчання та планований рівень кваліфікації випускника.

Навчальна програма з навчального предмета - документ, що визначає зміст знань і умінь.

Навчальна програма з професійно-практичної підготовки - це документ, що визначає зміст професійних знань, умінь, навичок та способи і методи їх формування. (Частина третя статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003)

Навчальний план та навчальні програми розробляються на основі освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника або кваліфікаційних характеристик професій. (Частина четверта статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV (1158-15)

від 11.09.2003)

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти розробляє і затверджує типові навчальні плани і типові навчальні програми, які визначають загальнодержавний компонент змісту професійно-технічної освіти і є обов'язковими для використання в професійно-технічних навчальних закладах незалежно від форм власності та підпорядкування. (Частина п'ята статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003)

Професійно-технічні навчальні заклади на основі типових навчальних планів і типових навчальних програм розробляють робочі навчальні плани і робочі навчальні програми, в яких відображаються зміни у відповідній галузі виробництва чи сфері послуг, і погоджують їх із замовниками робітничих кадрів та затверджують у порядку, визначеному спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти. (Частина шоста статті 34 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003)

Стаття 35. Оновлення змісту професійно-технічної освіти

Зміст професійно-технічної освіти систематично оновлюється відповідно до змін у науці, техніці, технологіях виробництва чи сфері послуг, організації праці тощо шляхом періодичної розробки нових типових навчальних планів і типових навчальних програм, а також внесення відповідних змін до робочих навчальних планів і робочих навчальних програм.

Періодичність оновлення типових навчальних планів і типових навчальних програм здійснюється не рідше ніж раз на 5 років.

Контроль за оновленням змісту професійно-технічної освіти здійснює спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти.

Р о з д і л VI

СУБ'ЄКТИ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Стаття 36. Учень, слухач професійно-технічного навчального закладу

Учень, слухач професійно-технічного навчального закладу є суб'єктом професійно-технічної освіти.

Учень професійно-технічного навчального закладу - це випускник основної або старшої загальноосвітньої школи, зарахований до професійно-технічного навчального закладу на навчання за програмами професійно-технічної освіти. Учню професійно-технічного навчального закладу видається учнівський квиток.

Слухач професійно-технічного навчального закладу - це особа, зарахована до цього закладу на навчання за програмами курсової підготовки, перепідготовки чи підвищення кваліфікації.

Стаття 37. Права учня, слухача професійно-технічного навчального закладу

Учень, слухач професійно-технічного навчального закладу, крім

прав, передбачених Законом України "Про освіту", мають право на:

- належні умови навчання за обраною професією;
- матеріальне забезпечення в період навчання на умовах і в порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України;
- навчання професії за індивідуальною програмою;
- безоплатне користування навчально-виробничою, культурно-спортивною, побутовою, оздоровчою базами навчального закладу;
- матеріальну допомогу;
- оплату праці під час виробничого навчання і практики згідно з законодавством;
- безоплатні медичне обслуговування, користування засобами лікування, профілактики захворювань та зміцнення здоров'я;
- щотижневий відпочинок і канікули протягом навчального року та після його закінчення;
- безоплатне оволодіння іншою професією у разі хвороби, яка не дає змоги продовжити навчання за обраною професією;
- пільговий проїзд у транспорті в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. (Статтю 37 доповнено абзацом згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Стаття 38. Гарантії соціального захисту учня, слухача та випускника професійно-технічного навчального закладу

Час навчання у професійно-технічному навчальному закладі зараховується до трудового стажу учня, слухача, у тому числі в безперервний і в стаж роботи за спеціальністю, що дає право на пільги, встановлені для відповідної категорії працівників, якщо перерва між днем закінчення навчання і днем зарахування на роботу за набутою професією не перевищує трьох місяців.

Випускникам професійно-технічних навчальних закладів денної форми навчання, які навчалися 10 і більше місяців, надається оплачувана відпустка підприємством, установою, організацією протягом перших трьох місяців роботи в ньому. Тривалість щорічної основної відпустки випускників віком до 18 років становить тридцять один календарний день, випускників віком понад 18 років - відповідно до встановленої на підприємстві для робітників відповідної професії, спеціальності, посади.

Випускникам, які навчалися за денною формою навчання менш ніж 10 місяців, час навчання зараховується до трудового стажу, що дає право на щорічну основну відпустку.

Випускникам професійно-технічного навчального закладу, які навчалися за державним замовленням, держава гарантує надання першого робочого місця відповідно до одержаної професії згідно з законодавством.

Інші питання соціального захисту учня, слухача професійно-технічного навчального закладу регулюються законодавством.

Стаття 39. Обов'язки і відповідальність учня, слухача професійно-технічного навчального закладу

Учень, слухач професійно-технічного навчального закладу, крім обов'язків, передбачених Законом України "Про освіту", зобов'язані:

- виконувати вимоги навчальних програм і системи контролю знань, умінь і навичок;
- відвідувати заняття, в тому числі й за індивідуальним

графіком;

виконувати під час проходження виробничої практики вимоги нормативно-правових актів, які регулюють працю працівників відповідних підприємств, установ, організацій;

дотримувати правил охорони праці та техніки безпеки під час практичного навчання і виробничої практики;

бережно ставитись до обладнання, засобів навчання та інвентаря, що використовуються в навчально-виробничому і навчально-виховному процесі.

Збитки, навмисно заподіяні учнями, слухачами навчальному закладу, підприємству, установі, організації, відшкодовуються ними особисто або за рахунок їх батьків (опікунів) відповідно до законодавства.

За невиконання обов'язків і систематичне порушення статуту професійно-технічного навчального закладу, правил внутрішнього розпорядку професійно-технічного навчального закладу, незадовільну успішність до учня, слухача застосовуються такі заходи впливу, як попередження, догана, відрахування з навчального закладу.

Порядок накладання дисциплінарного стягнення, відрахування з професійно-технічного навчального закладу встановлюється його статутом та правилами внутрішнього розпорядку.

З професійно-технічного навчального закладу учень, слухач може бути відрахований за:

власним бажанням;

станом здоров'я; (Частина п'яту статті 39 доповнено абзацом третім згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

переведенням, за його згодою, в інший навчальний заклад; (Частина п'яту статті 39 доповнено абзацом четвертим згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

незадовільні успішність, поведінку;

невиконання вимог навчального плану та навчальних програм;

вироком суду, що набрав законної сили;

грубі порушення навчальної дисципліни або правил внутрішнього розпорядку професійно-технічного навчального закладу.

Учень, слухач при відрахуванні з професійно-технічного навчального закладу може бути атестований за досягнутим рівнем кваліфікації.

Стаття 40. Заохочення учня, слухача професійно-технічного навчального закладу

За досягнення високих результатів у навчанні та оволодінні професією, спеціальністю, за активну участь у виробничій діяльності та за інші досягнення застосовуються різні форми морального та матеріального заохочення учнів, слухачів, передбачені статутом професійно-технічного навчального закладу.

Для матеріального заохочення учнів, слухачів у професійно-технічних навчальних закладах створюються фонди матеріального заохочення, які формуються за рахунок коштів бюджету, доходів від виробничої діяльності та залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян. Положення про фонд матеріального заохочення затверджується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти або засновником професійно-технічного навчального закладу.

ОСОБЛИВИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ УЧНІВ,
СЛУХАЧІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Стаття 41. Учні, слухачі професійно-технічних навчальних закладів, яким забезпечується особливий соціальний захист

Право на особливий соціальний захист в галузі професійно-технічної освіти мають інваліди, діти-сироти, діти, які залишилися без піклування батьків, та учні, слухачі, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС.

Стаття 42. Соціальний захист інвалідів

Держава гарантує інвалідам професійно-технічну освіту на рівні, що відповідає їх здібностям і можливостям. За інших рівних умов інваліди мають переважне право на зарахування до професійно-технічних навчальних закладів.

Професійна підготовка або перепідготовка інвалідів здійснюється за рахунок коштів державного бюджету в межах обсягів державного замовлення з урахуванням медичних показань і протипоказань для наступної трудової діяльності. Обрання форм і методів професійної підготовки проводиться згідно з висновками спеціалістів медико-соціальної експертної комісії. (Частина друга статті 42 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003)

У професійному навчанні інвалідів поряд із традиційними допускається застосування альтернативних форм навчання.

Пенсія і стипендія виплачуються інвалідам у період навчання в повному розмірі.

Працевлаштування випускників із числа інвалідів здійснюється згідно із законодавством.

Стаття 43. Соціальний захист дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків

Держава гарантує дітям-сиротам і дітям, які залишилися без піклування батьків, переважне право на зарахування до професійно-технічних навчальних закладів.

Діти-сироти і діти, які залишилися без піклування батьків, під час навчання перебувають на повному утриманні держави і забезпечуються цільовим фінансуванням витрат на їх утримання, умови яких визначаються Кабінетом Міністрів України.

Випускникам професійно-технічних навчальних закладів - дітям-сиротам і дітям, які залишилися без піклування батьків, подається державна матеріальна допомога за нормативами, що встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Держава гарантує випускникам професійно-технічних навчальних закладів - дітям-сиротам і дітям, які залишилися без піклування батьків, працевлаштування за набутою професією та забезпечення житлом згідно з законодавством.

Стаття 44. Соціальний захист учнів, слухачів, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС

Соціальний захист учнів, слухачів, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, здійснюється згідно з законодавством.

Р о з д і л V I I I

ПЕДАГОГІЧНІ ПРАЦІВНИКИ

Стаття 45. Поняття і загальні положення

До педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти належать викладачі, педагоги з професійного навчання, вихователі, майстри виробничого навчання, старші майстри, старші майстри виробничого навчання, інструктори виробничого навчання, методисти, практичні психологи, соціальні педагоги, керівники фізичного виховання, керівники професійно-технічних навчальних закладів, науково-методичних та навчально-методичних установ, їх заступники та інші працівники, діяльність яких пов'язана з організацією і забезпеченням навчально-виховного процесу. (Частина перша статті 45 в редакції Закону N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Педагогічною діяльністю у професійно-технічних навчальних закладах та установах професійно-технічної освіти можуть займатися особи, які мають відповідну професійну освіту та професійно-педагогічну підготовку, моральні якості і фізичний стан яких дає змогу виконувати обов'язки педагогічного працівника.

Вимоги до педагогічного працівника визначаються кваліфікаційною характеристикою, що затверджується Міністерством праці та соціальної політики України за поданням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти.

Для визначення відповідності педагогічного працівника займаній посаді, рівня його кваліфікації проводиться атестація. Періодичність обов'язкової атестації та порядок її проведення встановлюються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти.

Рішення атестаційної комісії є підставою для присвоєння педагогічному працівникові відповідної категорії або звільнення його з роботи у порядку, передбаченому законодавством.

Стаття 46. Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти

Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти здійснюється у вищих навчальних закладах та на їхніх спеціалізованих факультетах, а також в індустріально-педагогічних технікумах, коледжах, інженерно-педагогічних вищих навчальних закладах.

На посади педагогічних працівників можуть призначатися фахівці виробництва, сфери послуг, які мають вищу освіту і в подальшому здобувають відповідну психолого-педагогічну підготовку. (Частина друга статті 46 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від [11.09.2003](#))

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників державних

професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, комунальних - за рахунок коштів місцевого бюджету, а приватних - за рахунок коштів власника.

Стаття 47. Права, обов'язки та соціальні гарантії педагогічних працівників

Права, обов'язки та соціальні гарантії педагогічних працівників визначаються Законом України "Про освіту" (1060-12) та іншими нормативно-правовими актами.

Держава забезпечує педагогічним працівникам професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти:

щорічну основну відпустку тривалістю не менше 42 календарних днів у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України;

пенсію за вислугу років за наявності стажу безперервної педагогічної роботи не менше ніж 25 років.

На педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів, розташованих у сільській місцевості і селищах міського типу, а також пенсіонерів, які раніше працювали педагогічними працівниками у професійно-технічних навчальних закладах у цих населених пунктах, поширюються пільги, що надаються спеціалістам сільського господарства та педагогічним працівникам інших навчальних закладів, розташованих у цих населених пунктах, згідно з законодавством.

На працівників навчально-виробничих, виробничих підрозділів, навчальних господарств професійно-технічних навчальних закладів поширюються пільги, що надаються згідно з законодавством працівникам відповідних виробництв.

Стаття 48. Відповідальність педагогічних працівників

Педагогічні працівники професійно-технічних навчальних закладів несуть дисциплінарну, адміністративну, кримінальну відповідальність згідно з законодавством.

Р о з д і л ІХ

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ У ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Стаття 49. Відносини власності в галузі професійно-технічної освіти

Засновник закріплює за державними професійно-технічними навчальними закладами та установами професійно-технічної освіти об'єкти права власності, які належать засновнику на праві власності або орендовані ним у інших власників.

Об'єкти права власності, закріплені засновником за державним професійно-технічним навчальним закладом або установою професійно-технічної освіти, перебувають в їх користуванні.

Навчальні заклади та установи професійно-технічної освіти несуть відповідальність перед засновником за збереження та використання за призначенням закріпленого за ними майна. Контроль за використанням цього майна здійснюється засновником.

Майно (об'єкти, споруди, основні фонди) навчальних закладів і

установ професійно-технічної освіти, що перебувають у державній власності, може вилучатися засновником лише за умови подальшого використання цього майна і коштів, одержаних від його реалізації, на розвиток професійно-технічної освіти.

У разі ліквідації державних професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти їх майно (об'єкти, споруди, основні фонди) та кошти, одержані від його реалізації, використовуються на розвиток професійно-технічної освіти.

(Частина шосту статті 49 виключено на підставі Закону N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003)

У разі ліквідації професійно-технічних навчальних закладів, заснованих на інших (крім державної) формах власності, грошові кошти та інше майно, що належать їм на праві власності, використовуються у порядку, визначеному статутом навчального закладу.

Стаття 50. Фінансування професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти

Професійно-технічні навчальні заклади та установи професійно-технічної освіти здійснюють фінансову діяльність відповідно до Закону України "Про освіту" (1060-12), цього Закону, а також інших нормативно-правових актів.

Фінансування професійно-технічної підготовки робітників, соціальний захист учнів, слухачів та педагогічних працівників у державних професійно-технічних навчальних закладах, у межах обсягів державного замовлення, здійснюються на нормативній основі за рахунок коштів Державного бюджету України.

Встановлені нормативи фінансування є гарантованою межею, нижче якої не може здійснюватися фінансування підготовки робітників у професійно-технічних навчальних закладах.

Держава забезпечує своєчасність відповідних виплат і надання пільг учням, слухачам і педагогічним працівникам державних професійно-технічних навчальних закладів.

Установи професійно-технічної освіти та професійно-технічні навчальні заклади інших форм власності утримуються за рахунок коштів відповідних засновників.

Обсяги бюджетного фінансування державних професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти не можуть зменшуватися або припинятися за наявності інших джерел фінансування.

Атестовані професійно-технічні навчальні заклади інших форм власності можуть фінансуватися з Державного бюджету України за умови отримання ними державного замовлення на первинну професійну підготовку молоді.

Не використані в поточному році бюджетні та позабюджетні кошти не можуть бути вилучені з рахунку державного професійно-технічного навчального закладу чи установи професійно-технічної освіти, крім випадків, передбачених законодавством.

П'ятдесят відсотків заробітної плати за виробниче навчання і виробничу практику учнів, слухачів професійно-технічних навчальних

закладів направляється на рахунок навчального закладу для здійснення його статутної діяльності, зміцнення навчально-матеріальної бази, на соціальний захист учнів, слухачів, проведення культурно-масової і фізкультурно-спортивної роботи.
(Частина дев'ята статті 50 в редакції Закону N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003)

Професійно-технічні навчальні заклади користуються податковими, митними та іншими пільгами згідно з законодавством.

Стаття 51. Додаткові джерела фінансування професійно-технічного навчального закладу

Додатковими джерелами фінансування професійно-технічного навчального закладу є кошти, одержані за:

професійну підготовку понад державне замовлення, курсову підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації робітників відповідно до укладених договорів з юридичними та фізичними особами;

надання додаткових платних освітніх послуг, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України.

Інші додаткові джерела фінансування професійно-технічного навчального закладу визначені Законом України "Про освіту".

Кошти, одержані професійно-технічним навчальним закладом за рахунок додаткових джерел фінансування, що передбачені цією статтею, використовуються ним на діяльність, передбачену статутом.

Р о з д і л X

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Стаття 52. Міжнародне співробітництво в системі професійно-технічної освіти

Органи управління освітою, установи професійно-технічної освіти, професійно-технічні навчальні заклади, їх засновники мають право укладати договори про співробітництво, встановлювати відповідно до законодавства прями зв'язки з навчальними закладами зарубіжних країн, міжнародними організаціями, фондами тощо.

Держава сприяє міжнародному співробітництву установ професійно-технічної освіти, професійно-технічних навчальних закладів, виділяє їм відповідні валютні асигнування, звільняє від оподаткування, сплати мита та митного збору за навчальне, виробниче обладнання та приладдя, яке надходить з-за кордону і призначене для використання у навчально-виробничих цілях.

Стаття 53. Зовнішньоекономічна діяльність у галузі професійно-технічної освіти

Органи управління освітою, установи професійно-технічної освіти, державні професійно-технічні навчальні заклади та їх засновники мають право відповідно до законодавства здійснювати зовнішньоекономічну діяльність на основі договорів, укладених ними з іноземними юридичними, фізичними особами, а також мати власний валютний рахунок.

Валютні, матеріальні надходження від зовнішньоекономічної діяльності використовуються установами професійно-технічної освіти, професійно-технічними навчальними закладами для забезпечення їх власної статутної діяльності.

Р о з д і л Х І

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ "ПРО ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНУ ОСВІТУ"

Стаття 54. Відповідальність за порушення Закону України "Про професійно-технічну освіту"

Посадові особи і громадяни, винні в порушенні Закону України "Про професійно-технічну освіту", несуть відповідальність згідно з законодавством.

Р о з д і л Х І І

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.
2. Кабінету Міністрів України до 1 липня 1998 року:
 - підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції про внесення змін до законодавчих актів України, що впливають з цього Закону;
 - привести свої нормативно-правові акти у відповідність з цим Законом;
 - забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їхніх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону;
 - розробити і затвердити відповідні нормативно-правові акти, передбачені цим Законом.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ, 10 лютого 1998 року
N 103/98-ВР